

SIMON
ROZENDAAL

En alweer draait de paniekfabriek op volle toeren

Bij tv-programma *Zembla* – voor uw dagelijkse portie paniek – kwamen arbeiders en omwonenden van de Chemours-fabriek in Dordrecht aan het woord die zeker wisten dat ze van de PFAS-chemicaliën aldaar kanker hadden gekregen. Hun vermoedens werden ondersteund door enkele met de hand geplukte deskundigen.

Het was niet de enige paniekzaaijer. Greenpeace heeft het boze oog op Tata Steel gericht en op hun website kunt u een petitie tekenen dat de ‘meest ziekmakende onderdelen’ moeten worden gesloten. En verder was er ophef over aspartaam, een kunstmatige zoetstof die van de Wereldgezondheidsorganisatie het predicaat ‘mogelijk kankerverwekkend’ heeft gekregen.

Ik loop al een tijdje mee en heb heel wat ‘kankerverwekkende’ en ‘ziekmakende’ substanties op de deur horen kloppen. Dioxine in borstvoeding, chlooramfenicol in garnalen, benzopyreen in zonnebloemolie, acrylamide in chips, nitrosaminen door spinazie en vis, ik zal u de complete lijst besparen, maar neem van mij aan: elke twee jaar wordt er weer een geheel nieuwe en levensgevaarlijke substantie ontdekt.

Zet je alles op een rij, dan is het een mirakel dat we tegenwoordig zo oud als Methusalem worden. In de westerse wereld, met al die PFAS, al dat fijnstof, al die stikstof, al die kunstmatige zoetstoffen, al die microplastics leven we dertig jaar langer dan toen we nog niet waren blootgesteld aan die vreselijke gevaren. De enig mogelijke conclusie is dat het allemaal behoorlijk wordt overdreven door de paniekfabriek.

De schellen vielen mij van de ogen toen ik in Berkeley (Californië) Bruce Ames opzocht. Het was 1991, de Amerikaanse biochemicus was wereldberoemd geworden met een naar hem genoemd testje waarmee snel kon worden bepaald of een substantie ‘mutageen’ en dus vermoedelijk kankerverwekkend was. Hij veroorzaakte een lawine aan nieuwe en opzienbarende studies. Welke chemische substantie ook werd getest, de kans was fifty-fifty dat het om iets kankerverwekkends ging.

Dat kan niet, dacht Ames, en keerde op zijn schreden terug. ‘Kankerverwekkende stoffen veroorzaken in werkelijkheid bijna nooit kanker.’

Mensen hebben immers een uitstekend verdedigingsstelsel tegen stoffen die DNA aantasten. Dat al die stoffen in testjes en proefdieren toch kankerverwekkend lijken, komt doordat ze in absurde hoeveelheden aan ratten en muizen worden gevoerd. Ja hallo, wie dagelijks driehonderd flessen frisdrank met aspartaam drinkt, krijgt misschien naast allerlei andere ziekten misschien ook wel kanker.

Wat PFAS betreft, milieutoxicoloog Susan Goldhaber zette vorig jaar voor de American Council on Science and Health het onderzoek naar de gevolgen voor de gezondheid op een rij. ‘Het is tamelijk bijzonder dat er zo veel onderzoek naar een chemische substantie is gedaan dat zo weinig heeft opgeleverd.’ De studies spreken elkaar tegen en al met al lijkt het er niet op dat PFAS erg gevaarlijk zijn.

Veel mensen – journalisten, kranten, tv-programma’s en zelfs deskundigen – verdienen hun geld in de paniekfabriek. Zo jaagt *Zembla* de kijker vaker de stuipen op het lijf (rubber korrels op sportvelden, granuliet in de natuur). De bovengenoemde Susan Goldhaber over haar collega’s in paniekzaaiende tv-programma’s: ‘Voor een wetenschapper is er absoluut geen enkele beloning om duidelijk te maken dat studies bij mensen uitwijzen dat deze chemicaliën behoorlijk veilig zijn.’

Sowieso krijgen veel mensen tegenwoordig kanker. Dat is in zekere zin goed nieuws: het komt doordat we zo oud worden. Toen Roswell Park, een chirurg uit Boston, in 1899 voorspelde dat er ooit een tijd zou komen dat kanker pokken, tyfus en tuberculose zou inhalen als belangrijkste doodsoorzaak, werd hij uitgelachen. Dertig jaar later was het al zo ver.

De kans op kanker is vandaag de dag ongeveer één op drie. Met andere woorden, ook één op de drie mensen die in chemische fabrieken werken of daar vlak bij wonen, krijgt kanker. Die mensen mogen er dan zelf van overtuigd zijn dat hun kanker door Tata Steel of Chemours is veroorzaakt, dat betekent nog niet dat het ook werkelijk zo is.

EW

We leven hier dertig jaar langer dan toen we nog niet waren blootgesteld aan PFAS en zo